

Diarienummer Ju2018/05295/L5

ju.remissvar@regeringskansliet.se

ju.L5@regeringskansliet.se

Remissvar

Slopad straffrabatt för unga myndiga (SOU 2018:85)

Stiftelsen Allmänna Barnhuset uppskattar det gedigna faktaunderlag som tagits fram av utredningen. Vi beklagar dock att utredningen endast haft i uppdrag att utreda *hur* straffrabatten för lagöverträdare i åldern 18-20 år skulle kunna tas bort, inte utreda *om* detta är lämpligt eller föreslå *alternativa* åtgärder.

- **Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker inte utredningens förslag om repressionshöjningar för lagöverträdare i åldern 18 – 21 år.**

Vi instämmer i den slutsats som utredningen drar av aktuell statistik och forskning, att ”det inte finns något empiriskt, eller erfarenhetsbaserat, stöd för skärpta påföljder för unga lagöverträdare” (kapitel 6 sidan 199). I kapitel 7.4 sammanfattas tungt vägande skäl för en fortsatt särbehandling av unga lagöverträdare med hänvisning till psykologisk, medicinsk och kriminologisk forskning.

Vi anser inte att utredningen kunnat redovisa några godtagbara sakliga skäl för att avskaffa särbehandlingen av lagöverträdare i åldern 18–20 år. En stor del av utredningen ägnas istället åt olika förslag för att försöka minska de många negativa effekter en slopad straffrabatt skulle medföra. Vi anser inte att några av dessa är tillräckliga.

Vi anser att förebyggandet av unga lagöverträdares återfall i brott och underlättandet av deras rehabilitering och återanpassning väger tyngre än de skäl för en slopad straffrabatt som anges i utredningsdirektivet; krav på tydlighet i straffsystemet, förändring i synen på brott, samt förekomsten av yngre lagöverträdare i organiserad brottslighet i gängmiljö. Det framkommer inget i utredningen underlag som pekar på att en slopad straffrabatt skulle lösa dessa problem. De bör hanteras på annat sätt än hårdare straff för samtliga unga lagöverträdare med ökad risk för återfall och försämrade möjligheterna till rehabilitering och återanpassning.

Utredningen konstaterar att brottsligheten bland unga har gått ned. Ett stort antal ungdomar gör sig skyldiga till något eller några få brott. Ett litet antal gör sig skyldiga till många brott eller organiserad och gängrelaterad brottslighet.

- **Stiftelsen Allmänna Barnhuset motsätter sig alla repressionshöjningar för lagöverträdare i åldern 15 – 17 år.**

Vi instämmer i utredningen huvudförslag att inte införa någon repressionshöjning för lagöverträdare som är 15–17 år. Utredningen gör i kapitel 7.4 en tydlig sammanfattning av skälen för att unga lagöverträdare behöver särbehandlas, inklusive barnets rättigheter enligt artiklarna 3, 37 och 40 i FN:s konvention om barnets rättigheter.

Utredningen redovisar ändå tre alternativa förslag till minskad grad av straffreduktion för barn som är 15–17 år, för att mildra den tröskeffekt som införandet av en slopad straffrabatt för de som är 18–21 år skulle innebära. Alla de tre alternativen skulle medföra ökad grad av repression mot lagöverträdare som är 15–17 år. Vi anser inte att utredningen redovisar några godtagbara sakliga skäl för strängare straff mot barn. Minskade tröskeffekter kan inte motivera de försämringar för det lagöverträdande barnets möjligheter att återanpassas till och ta på sig en konstruktiv roll i samhället.

Vi vill påpeka att Barnrättskommittén rekommenderar att rättskipningsregler för unga lagöverträdare fullständigt och undantagslöst tillämpas för brott som begåtts av personer äldre än åldersgränsen för straffrättsligt ansvar men före 18 års ålder (Allmän kommentar nr 10 punkt 38).

Vår inställning till enskilda förslag

Ändrade bestämmelser om straffmätning för unga

8.2.2 Tillämpningsområdet för bestämmelsen om s.k. ungdomsreduktion vid straffmätningen ändras

Förslag: Tillämpningsområdet för 29 kap. 7 § brottsbalken ändras på så sätt att det anges att den s.k. ungdomsreduktionen, som i dag gäller för lagöverträdare under 21 år, ska gälla för den som har begått brott innan han eller hon fyllt 18 år. Motsvarande ändring av tillämpningsområdet görs i bestämmelsen i samma paragraf om det högsta straffet för unga lagöverträdare.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker inte förslaget.

8.2.3 Bestämmelsen om skärpt straffskala vid återfall i brott ändras

Förslag: Bestämmelsen i 26 kap. 3 § andra stycket brottsbalken – som handlar om att straffskalan i vissa fall kan utvidgas uppåt på grund av återfall i förhållande till brott som den tilltalade begått från och med 21 års ålder – ändras så att återfall i förhållande till brott som begåtts från och med 18 års ålder kan beaktas.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker inte förslaget. Förslaget är en följd av förslaget 8.2.2., vilket vi inte tillstyrker.

8.2.4 Preskription

Förslag: Bortfallande av påföljd (preskription) för de allvarliga brottstyper som räknas upp i 35 kap. 2 § första stycket brottsbalken ska ske endast om lagöverträdaren var under 18 år vid tidpunkten för brottet. Paragrafens andra stycke ska ändras i enlighet med detta.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker inte förslaget. Förslaget är en följd av förslaget 8.2.2., vilket vi inte tillstyrker.

8.3.2 Ingen repressionshöjning för lagöverträdare som är 15–17 år

Bedömning: Intresset av att utjämna tröskeffekter kan inte ensamt motivera repressionshöjningar för lagöverträdare i åldern 15–17 år. Vi anser därför att det även fortsättningsvis ska göras samma s.k. ungdomsreduktion som i dag för lagöverträdare i denna ålderskategori och förespråkar alltså alternativ 1.

Vi delar bedömningen att intresset av att utjämna tröskeffekter inte kan motivera repressionshöjningar för lagöverträdare 15–17 år.

8.3.3 Den fortsatta s.k. ungdomsreduktionen för 15–17-åriga lagöverträdare ska framgå av lagtext

Förslag: Det införs en bestämmelse i 29 kap. 7 § brottsbalken om att ett fängelsestraff som motsvarar mer än hälften av brottets straffvärde får mätas ut för brott som har begåtts av en lagöverträdare som var 15–17 år endast om det krävs för att 4 § i samma kapitel, om s.k. återfallsskärpning, ska kunna tillämpas. Det strängaste fängelsestraff som kan komma i fråga för lagöverträdare i åldern 15–17 år ska vara fängelse i nio år. 29 kap. 7 § brottsbalken ändras i enlighet med detta.

Vi anser att brottsbalken 29 kap. 7 § ska fortsätta gälla lagöverträdare 15–20 år och att detta förslag därmed inte är motiverat.

Om åldersspannet skulle ändras till 15–17 år instämmer vi i att ungdomsreduktionen bör förtydligas i lagtext för att förebygga en ändrad rättspraxis med förskjutning mot strängare straff för barn.

8.4 En fortsatt möjlighet att beakta begränsad utveckling, erfarenhet och omdömesförmåga

Bedömning: Bestämmelsen i 29 kap. 3 § första stycket 3 brottsbalken ger domstolen ett utrymme för att som en förmildrande omständighet vid bedömningen av straffvärdet beakta särskilt om den tilltalades handlande stätt i samband med hans eller hennes bristande utveckling, erfarenhet eller omdömesförmåga. Vi bedömer att bestämmelsen

kommer att tillämpas i större utsträckning, om den s.k. ungdomsreduktionen enligt 29 kap. 7 § brottsbalken slopas för 18–20-åriga lagöverträdare.

Vi anser att brottsbalken 29 kap. 7 § ska fortsätta gälla lagöverträdare 15–20 år och att detta förslag därmed inte är motiverat.

Om åldersspannet ändå ändras till 15–17 år delar vi utredarens bedömning.

Valet av påföljd

9.2.2 Kravet på särskilda skäl för fängelse för lagöverträdare i åldern 18–20 år tas bort

Förslag: 30 kap. 5 § brottsbalken ändras på så sätt att dess andra stycke – om att det krävs särskilda skäl för att döma lagöverträdare i åldern 18–20 år till fängelse – tas bort.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker inte förslaget.

9.2.3 Tillämpningsområdet för de särskilda ungdomspåföljderna ändras

Förslag: Bestämmelserna om ungdomsvård och ungdomstjänst, i 32 kap. 1 § respektive 2 § brottsbalken ändras på så sätt att det anges att dessa påföljder kan tillämpas endast på lagöverträdare i åldern 15–17 år.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker inte förslaget.

9.2.4 Vad innebär förslagen i fråga om påföljdsval för lagöverträdare i åldern 18–20 år?

Vi delar utredningens bedömning att förslagen om straffmätning och påföljd skulle medföra en drastisk förhöjning av repressionsnivån, fler unga vuxna som döms till fängelse och fler som döms till längre fängelsestraff.

9.3 Påföljdsval för lagöverträdare i åldern 15–17 år

Bedömning: Bestämmelsen i 30 kap. 5 § första stycket brottsbalken om val av påföljd för lagöverträdare i åldern 15–17 år bör inte ändras.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget.

9.3.2 En alternativ lösning med utvidgade tillämpningsområden för ungdomspåföljder

Stiftelsen Allmänna Barnhuset anser att repressionsgraden för unga lagöverträdare 15–17 år inte ska höjas. Därmed finns inte heller skäl att utvidga tillämpningsområdena för ungdomspåföljder.

Processuella frågor

10.2.2 Vi föreslår ändrade bestämmelser i LUL

Förslag: Bestämmelsen i 25 § LUL med krav på särskilda domare för handläggning av ungdomsmål ska upphöra att gälla. De bestämmelser i 27–30 §§ LUL som innebär särbehandling i olika avseenden inte bara av den som inte har fyllt 18 år utan också av den som SOU 2018:85 Processuella frågor 311 är 18–20 år ska ändras så att särbehandling ska ske endast av den som inte har fyllt 18 år. Bestämmelsen i 28 § andra meningen LUL, om socialnämndens yttrande som villkor för att en domstol ska få döma till fängelse, ska utgå.

Stiftelsen Allmänna barnhuset tillstyrker inte förslaget.

10.3 Häktning, anhållande och andra processuella tvångsmedel

Bedömning: Strängare påföljder för lagöverträdare i åldern 18–20 år kommer att medföra ökad tillämpning av häktning, anhållande och andra processuella tvångsmedel inom denna åldersgrupp.

Stiftelsen Allmänna barnhuset delar utredarens bedömning. Vi anser att en sådan utveckling vore olycklig och utgör ytterligare ett skäl till att inte införa strängare påföljder för lagöverträdare i åldern 18–21.

Ärendet har beretts av Bengt Söderström.

2019-05-13

Cecilia Sjölander
Generalsekreterare

Anne Marie Brodén
Ordförande